ALI SMITH

GLYPH

Vertaald door Karina van Santen en Martine Vosmaer

2026 Prometheus Amsterdam

De vertaalsters ontvingen voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands letterenfonds dutch foundation for literature

De vertaling van het gedicht van Yeats op p. 209-210 is van Frans van Dooren.

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Oorspronkelijke titel *Glyph*
© 2026 Ali Smith
© 2026 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus, Karina van Santen en Martine Vosmaer
Omslagontwerp en -beeld Bart Heideman
Foto auteur INTERFOTO/Alamy Stock Photo
Zetwerk Mat-Zet bv
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 5792 0

Altijd in mijn hoofd
mijn goede vriend
Paul Bailey

voor de moed
van de journalisten

veel liefs
voor de Bradley-Barleys

en voor Sarah Wood
haar naam staat geschreven
in elke boom

Voor mij is politiek alles wat gaat om wie wie wat mag aandoen. Dat is politiek.

Margaret Atwood

Ik zal u in twee woorden het bestaan aantonen van een machine waaronder God zelve zou zijn verpletterd als een vlieg. Ze zou een man reduceren tot vloeipapier, een man met laarzen, sporen, das, hoed, goud, juwelen, alles…

Honoré de Balzac

There was a Young Lady of Norway,
Who casually sat in a doorway;
When the door squeezed her flat,
She exclaimed, 'What of that?'
This courageous Young Lady of Norway.

Edward Lear

Wat zijn wij verschuldigd aan wat dood is? 'De daad van liefde om een dode te herinneren,' schrijft Kierkegaard, 'is de meest onbaatzuchtige, vrije en trouwe daad van liefde.' Maar zeker niet de eenvoudigste. Niet alleen vraagt de dode om niets, hij lijkt er alles aan te doen om vergeten te worden. Juist daarom echter is de dode misschien het meest veeleisende liefdesobject.

Giorgio Agamben, vertaling Martijn Buijs

Maar de kunsten leven voortdurend, en ze leven letterlijk door geloof; hun namen en hun vormen en hun gebruiken en hun fundamentele betekenissen blijven onveranderd voortbestaan in alles wat van belang is in tijden van belemmering, aantasting, verwaarlozing; ze overleven regeringen en overtuigingen en gemeenschappen, zelfs de beschavingen waardoor ze zijn voortgebracht. Ze kunnen niet volledig worden vernietigd omdat ze de essentie van geloof en de enige werkelijkheid vertegenwoordigen. Ze zijn wat we terugvinden als het puin is weggeruimd. En zelfs de kleinste en onvolledigste offergave kan op dat moment een trotse daad ter verdediging van dat geloof zijn.

Katherine Anne Porter

blind

Hier is een verhaal dat onze overgrootvader bijna zijn hele leven voor zich hield, uit de tijd dat hij bij de Foresters zat.

Dat waren geen boswachters. De Foresters waren een regiment van het leger. Onze overgrootvader had als jonge man dienst genomen bij de Foresters en ging in de loopgraven vechten. Gelukkig voor ons zat hij niet bij het deel van het regiment dat naar Gallipoli werd gestuurd en bijna voltallig werd afgeslacht, anders waren wij er niet. Gelukkig werd hij alleen maar een beetje vergast, en gelukkig ontmoette hij in het militaire hospitaal onze overgrootmoeder, die op de dag dat ze hem ontmoette nog niet wist dat ze hem de rest van zijn leven en de rest van háár leven op zijn rug zou kloppen om hem te helpen troep op te hoesten.

Het verhaal gaat dat onze overgrootvader, die allang dood was tegen de tijd dat wij werden geboren, maar één keer over zijn tijd in die oorlog praatte, op zijn sterfbed, en dan alleen tegen een van zijn kleinzoons

die toen een jaar of acht was, en die het aan niemand vertelde tot hij het meer dan tien jaar later, toen zij negen of tien was, aan zijn jongere zusje, onze moeder vertelde, en ik weet het alleen maar omdat zij me er een paar decennia later een versie van vertelde, toen ik zelf een jaar of acht was, en uiteindelijk gaf onze oom ook zijn versie door. Niet aan Patch, alleen aan mij. Patch was indertijd te klein en te gevoelig om zo'n soort verhaal te horen. Maar ik heb een huid zo dik als laarzenleer zoals onze moeder altijd zei.

Hoe dan ook, dit is wat onze overgrootvader schijnt te hebben gezegd.

De persoon met de beste en verhevenste eigenschappen die hij ooit van zijn leven had gekend was een jonge man die hij in de Eerste Wereldoorlog had ontmoet.

Het paard van deze jonge man werd blind, of een van de paarden die ze daar hadden, ik weet nu niet of het zijn paard was of gewoon een paard dat daar toevallig was.

Het was blind geworden door gas.

Het gas was neergedaald, bleekgeel, en dit soort gas maakte alles wat ogen had blind en als het op onbedekte huid kwam brandde het zich erin. De mannen – de paarden ook – kleurden een soort oranje door de brandwonden van het gas en dan kregen ze blaren en aan de blaren die ze kregen konden ze doodgaan. Op dat moment in die oorlog hadden de mannen maskers, en er bestonden ook een soort gasmaskers voor paar-

den maar die waren schaars. Deze jonge man zag dat de ogen van het paard eiwit waren geworden en hij wist dat ze het moesten doodschieten, hoewel het paard verder nog prima was, niet verbrand en geen blaren, alleen zijn ogen waren weg.

Dus zei hij tegen iemand, ik ga dit paard hier weghalen want dit is allemaal niet zijn schuld.

En dat deed hij.

Later die maand sleepten ze hem terug, de jonge man, een jongen eerder; net als onze overgrootvader was hij waarschijnlijk negentien, misschien twintig, begin twintig op zijn hoogst. Hoe dan ook ze voerden hem af en de autoriteiten brachten hem voor de krijgsraad en een generaal die zich met de zaak bemoeide verklaarde dat er een voorbeeld moest worden gesteld. Dat deden ze door hem vroeg op een ochtend aan een paal vast te binden en hem door een vuurpeloton dood te laten schieten.

Hij was naar het paard toegegaan en had het uitgespannen, het hoofdstel afgedaan en al het leer en metaal op de grond laten vallen. Toen had hij zijn eigen uniformjasje uitgetrokken. Dat is het eerste wat hij deed dat niet was toegestaan. Hij had het jasje en de patroontassen, zijn geweer en zijn bajonetriem enz. boven op het modderige paardentuig gegooid en had het paard meegenomen – het had geen hoofdstel of touw om dus wat hij deed was zijn hand op het voorhoofd leggen en de voorlok beetgrijpen – weg van de plek

waar het kamp was, in de tegengestelde richting van het lawaai van het vechten, waar ze ook waren, ik weet niet waar ze waren, hoe dan ook er stond in de buurt nog wat bos, bomen op een nog niet verwoest stuk grond. Hij leidde het blinde paard naar dat bos en het paard ging met hem mee, het ging als een lam schijnt onze overgrootvader gezegd te hebben, hoewel het niet kon zien, en de man en het paard liepen het bos in en verdwenen uit het zicht.

Achteraf vertelde iemand aan mijn grootvader dat de jonge man die ze dood hadden geschoten vroeger ponyjongen was geweest in de mijnen met zijn vader en zijn broers voordat ze dienst namen.

Hier is nog een verhaal, en het is een verhaal dat een willekeurige persoon die we niet kenden en maar één keer hebben ontmoet ook het grootste deel van haar leven voor zich had gehouden tot ze besloot het aan ons te vertellen.

Tenminste, dat is wat ze zei toen ze het aan ons vertelde.

En als dat waar is, toen ze besloot het te vertellen, koos ze er nota bene voor om het te vertellen aan twee kinderen die volslagen vreemden voor haar waren.

We waren op een groot feest, een zilveren huwelijk, voor familieleden die we niet kenden en ook nooit meer zijn tegengekomen en dat gehouden werd in een hotel in een stad waarvan ik me alleen de naam herinner omdat daar een miniatuurdorp was waar we de volgende dag mee naartoe werden genomen en waar we als kleine reuzen rondstampten boven de keurig nette straten, de mensloze huisjes en miniatuurherenhuizen, de boompjes en gazonnetjes, een kerk, nog een kerk, ook

nog wat modern aandoende toevoegingen zoals winkels waar je, als je je bukte, door de etalages naar binnen kon loeren en boven een deur een bordje waarop Chinees Restaurant stond.

Op een gegeven moment had iemand op dit feest mijn zusje en mij in onze identieke roze jurkjes ieder aan een kant van een heel bejaarde mevrouw gezet en een foto genomen. Toen lieten ze ons daar zitten terwijl de grote mensen, die zich hadden verdrongen om foto's van ons en de mevrouw te maken, op de dansvloer gingen dansen bij een bandje achter in de zaal dat oude liedjes speelde, een liedje over magische momenten, een liedje over walsende geliefden; ik keek hoe mensen heen en weer gleden in elkaars armen, zelfs onze vader en moeder deden het. Ik had ze nog nooit samen zien dansen, wij allebei niet; thuis kon onze moeder soms nauwelijks tot achter in de tuin lopen, maar daar was ze, net als iedereen, en lachte en danste de ouderwetse dans midden tussen alle mensen.

Toen voelde ik hoe de mevrouw waar we naast zaten een van mijn handen vastpakte.

Ik keek naar mijn hand in haar heel erg oud uitziende hand en wierp toen over haar schoot zo beleefd mogelijk een blik naar mijn zusje. Ze keek in paniek terug want de heel oude mevrouw die we niet kenden had ook een van haar handen gepakt.

De mevrouw zei niets en hield onze handen best stevig vast. Toen ze begon te praten verstevigde haar greep